

УДК 658.586

А. О. Касич,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту,**Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна*

А. М. Джура,

*студентка кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій**та дизайну, м. Київ, Україна*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.2.24

СТАРТАПИ ЯК ФОРМА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

А. Kasych,

Doctor of Science (Economics), Professor, Head of Management Department,

Kyiv national University of technologies and design

А. Dzhura,

student of Management Department, Kyiv national University of technologies and design

STARTUPS AS A FORM OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY: CONCEPT, MEANING, FOREIGN EXPERIENCE

У статті досліджуються актуальні питання розвитку стартапів на світовому ринку як форми підприємницької діяльності. Визначено сутність поняття "стартап", окреслено теоретичну базу розвитку стартапів. Зазначено, що процеси формування стартапів досліджують у межах теорії менеджменту, теорії організацій та підприємництва. Узагальнено характеристики та етапи перетворення стартапів у конкурентоспроможне підприємство на основі концепції життєвого циклу. Наведено особливості розвитку стартапів на практиці та приклади українських та зарубіжних стартапів, які отримали міжнародне визнання.

Узагальнено методичні підходи до аналізу процесів розвитку стартапів. Проаналізовано низку показників, які використовують міжнародні організації для дослідження процесів розвитку стартапів, а саме: рівень підприємницької активності працівників, показник загальної початкової стадії підприємницької активності, індекс активності стартапів Кауфмана. Також наведено показники, що характеризують результати діяльності стартапів та які відображають умови та мотиви для здійснення підприємницької діяльності. На основі вивченого зарубіжного досвіду сформовано основні тенденції розвитку стартапів у світі. Обґрунтовано, що у процесах створення стартапів існують певні регіональні відмінності, а також результативність підприємницької діяльності можна оцінити за показником кількості успішних стартапів. Наведено відмінності між країнами та регіонами у галузевому розподілі стартапів. Проведене дослідження підтверджує важливість сприяння розвитку стартапів на сучасному етапі розвитку національної економіки.

Проведено дослідження процесів формування стартапів в Україні. З огляду на теорію та практику окреслено проблеми інноваційного розвитку України, що заважають функціонуванню стартап-проектів та розвитку економіки країни в цілому. За результатами дослідження запропоновано заходи щодо ефективності управління стартап руху, обґрунтовано його перспективність для забезпечення технологічного оновлення та економічного прориву нашої держави.

This article investigates the topical issues of the development of start-ups on the world market, as forms of entrepreneurial activity. The essence of the concept of "startup" is defined, the theoretical basis of development of start-ups is outlined. It is noted that the processes of formation of stratospheres are explored within the framework of the theory of management, the theory of organizations and entrepreneurship. The characteristics and stages of transformation of hackers into a competitive enterprise based on the concept of a life cycle are generalized. The peculiarities

of the development of startups in practice and examples of Ukrainian and foreign startups that have received international recognition are presented.

The methodical approaches to the analysis of development processes of start-ups are generalized. A number of indicators used by international organizations to study the processes of development of startups, such as: the level of entrepreneurial activity of employees, the indicator of the total initial stage of entrepreneurial activity, the index of activity of starters Kaufman, are analyzed. Also, indicators are presented that characterize the results of the start-ups and reflect the conditions and motives for doing business. Based on the study of foreign experience, the main trends of the development of startups in the world have been formed. It is substantiated that there are certain regional differences in the processes of creation of start-ups, as well as the effectiveness of entrepreneurial activity can be estimated by the number of successful start-ups. The differences between countries and regions in the sectoral distribution of startups are given. The study confirms the importance of promoting the development of startups at the current stage of development of the national economy.

The study of processes of formation of startups in Ukraine was conducted. Taking into account the theory and practice, the problems of innovative development of Ukraine, which hinder the functioning of startup projects and the development of the economy as a whole, are outlined. According to the results of the study, measures are proposed on the effectiveness of the management of startup traffic, its prospects for ensuring technological upgrade and economic breakthrough of our state are substantiated.

Ключові слова: стартап, венчурні фонди, управління, ефективність стартапів, бізнес-ангели, інвестори, інновації.

Key words: startup, venture funds, management, efficiency of startups, business angels, investors, innovations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досить велика кількість підприємств відомих сьогодні у світі на початкових етапах розвитку мали форму стартапів, але комплекс сприятливих умов дозволив їм з часом стати глобально-відомими та продемонструвати, як "нова ілюзійна ідея" може бути реалізована впродовж короткого проміжку часу. За десятками успішних прикладів тисячі тих, які зникають незапроваджено.

Навіть у США, які традиційно характеризуються перспективними умовами для створення стартапів, близько 9% всіх американських підприємств щороку закриваються і лише 8% відкриваються. Трохи більше 50% малих підприємств зазнають невдачі протягом перших чотирьох років. Станом на червень 2018 року найціннішим стартапом в усьому світі була програма для обміну поїздок Uber, яка оцінювалася в 68 млрд доларів США [16].

Найкращим стартапом України є SendPulse — компанія створена у 2015 році у Чернігівській області. SendPulse створює профіль користувача поведінки для кожного абонента на основі їхніх комунікаційних переваг, часового поясу, змісту, макета, покупок продуктів і багатьох інших унікальних даних. Тобто створити в Україні стартап, який може стати глобальною компанією можливо. З'являються справжні венчурні фонди, як-от: "TA Venture", "Imperious Group", "Chernovetskyi Investment Group", які інвестують в українські стартапи. На сьогодні в Україні вже є чимало стартапів, які здобули популярність на внутрішньому ринку (наприклад, Rozetka) та претендують на глобальний масштаб (Grammarly, InvisibleCRM тощо).

Важливою глобальною тенденцією, що спостерігалася протягом останніх десятиліть, є те, що підприємницька діяльність продовжує зростати у всьому світі у самих різноманітних формах, в тому числі у вигляді стартапів. Україна в умовах немодернізованої економіки потребує активізації підприємницької діяльності, а отже, дослідження, перш за все, зарубіжного досвіду розвитку стартапів має велике значення.

Наразі Україна опинилася в таких економічних умовах, коли активізація стартап руху є однією з основоположних передумов, що забезпечує технологічне оновлення та інноваційний розвиток країни взагалі. Активний розвиток стартап руху є особливістю сучасного глобалізованого соціально-економічного середовища, є переходом до нової моделі економічного зростання.

Особливістю стартапів є масштабність та можливість реалізації проекту впродовж короткого часового періоду. На практиці розвиток стартапу передбачає налагодження процесу створення нових конкурентноспроможних товарів і послуг, завдяки креативним підходам, їх реалізація на ринку. Якщо новий продукт на ринку сприймається аудиторією, то запроваджують комплекс маркетингових заходів з метою збільшення частки ринку.

Складність стартапів полягає в тому, що вони реалізуються тільки в інноваційному сегменті, саме це зумовлює значні ризики щодо прийняття продукту ринком. Заздалегідь спрогнозувати його успіх неможливо жодною маркетинговою технологією. [9] Завдяки цьому винахідники стартап проекту та його інвестори з обережністю відносяться до його реалізації.

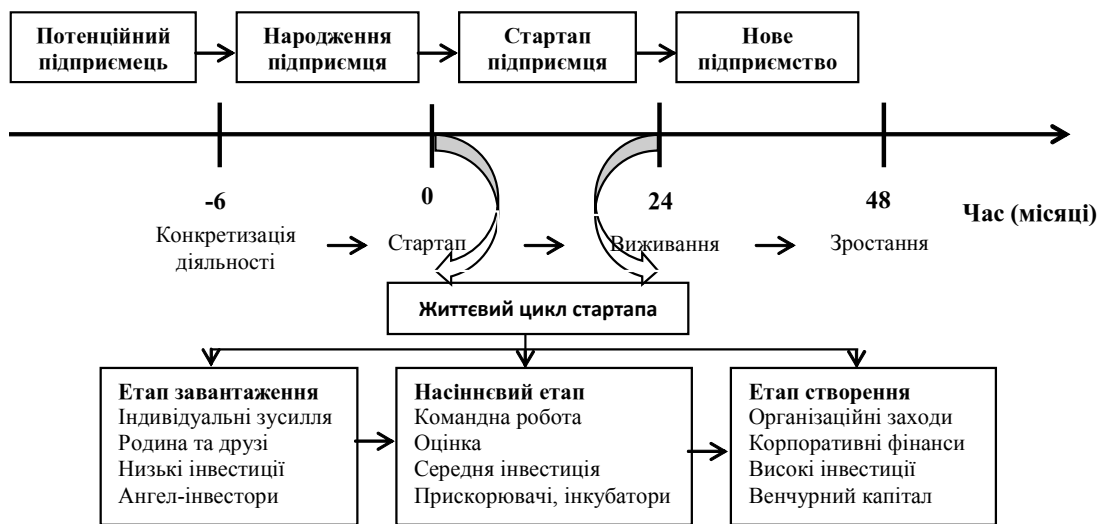

Рис. 1. Етапи перетворення стартапів у підприємства

Джерело: побудовано авторами на основі [11; 17].

З огляду на набуття популярності стартапів та зростання їх ролі у формуванні нових ринкових ніш або цілих ринків, розвитку високотехнологічних галузей, на сьогоднішньому етапі перспективи розвитку стартапу стримуються, через проблеми науково-методологічного рівня та інших, для України чинників, які потребують виявлення та аналізу з метою їх подолання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням реалізації стартап проектів на практиці було присвячено праці таких зарубіжних фахівців: Д. Збанацький [3], О. Мрихіна [8], Ф. Лалу [7], П. Тіль [10], Н. Івашова [4], С. Бланк [1], Б. Дорф [1], Е. Райз [8]. Наразі в Україні актуальністю дослідження стартапів та їхньою особливістю специфіки менеджменту почали займатися вітчизняні економісти, зокрема в роботі [15] з позицій формування національної інноваційної системи.

На сьогоднішній день тему стартапів досліджують не тільки вчені, а й інвестори та безпосередньо стартапери, які можуть поділитися своїм успіхом та досвідом. Наприклад, відомий учений-економіст, академік В. Геєць зазначив, що формування нових організацій інноваційного типу, а також підтримка їх розвитку мають відбуватися за рахунок збільшення фінансування інноваційної діяльності підприємцями, зокрема шляхом розширення можливостей для залучення фінансових ресурсів венчурного характеру [3, с. 14].

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні теоретичних та організаційно-методичних питань активізації процесів створення стартапів. Досягнення поставленої мети залежить від вирішення таких завдань:

- дослідження понятійного апарату та природи стартапів;
- узагальнення існуючих методичних положень для аналізу процесів функціонування стартапів;
- вивчення зарубіжного досвіду та встановлення критичних невідповідностей в Україні;

— обґрунтування заходів, необхідних для активізації підприємництва в Україні та розвитку стартапів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процес створення стартапів в Україні є відносно новим та потребує системного осмислення в контексті активізації.

Найпоширенішим поняттям стартапу вважають визначення, яке сформулював успішний американський стартапер Стивен Бланк, а саме: "стартап — це тимчасова структура, яка спрямована на пошук і реалізацію масштабованої бізнес-ідеї" [7].

Загалом це термін, що використовується для опису бізнесу, який працює над створенням продуктів або надання послуг для вирішення сучасних проблем або задоволення поточних вимог, оскільки рішення не є ясним і успіх не гарантований [14, с. 3].

Стартап — це процес для реалізації абсолютно молодого проекту за короткий термін з мінімальними капіталовкладеннями.

Основні характеристики даної форми бізнесу базуються на самому визначенні: старт — як початок, "ап" — як швидкий підйом, ріст.

Враховуючи характеристики даної форми започаткування бізнесу для розуміння механізмів "запуску" доцільно брати до уваги етапи життєвого циклу, використання якого запропоновано в роботі [17].

Стартапи, як зазначається у роботі [17], слід досліджувати в межах розвитку теорії організацій, теорії менеджменту та підприємництва. З точки зору теорії організацій важливим є дослідження питання швидкого перетворення ідеї в зростаюче підприємство, теорія менеджменту збагачується результатами вивчення сучасних методів управління малими колективами, а теорія підприємництва концентрується на вивченні природи появи ідей та підприємницьких ініціатив. Етапи перетворення стартапів у підприємства із застосуванням концепції життєвого циклу наведено на рисунку 1.

На етапі завантаження здійснюються зусилля щодо перетворення ідеї у прибутковий бізнес шляхом пози-

Таблиця 1. Показник загальної початкової стадії підприємницької активності (ТЕА)

Країни	2005	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Світ	6,2	7,8	9,8	10,7	10,9	10,2	10,2	10,3
Бразилія	11,3	17,5	15,4	17,3	17,2	20,9	19,6	20,3
Мексика	5,9	10,5	12,1	14,8	18,9	21,0	9,6	14,1
США	12,4	7,6	12,8	12,7	13,8	11,9	12,6	13,6
Канада	9,3	8,8	11,8	12,1	13,0	14,7	16,7	18,8
Великобританія	6,2	6,4	8,9	7,1	10,7	6,9	8,8	8,4
Германія	5,1	4,2	5,3	4,9	5,2	4,7	4,6	5,3
Франція	5,4	5,8	5,2	4,8	5,3	5,3	5,3	3,9
Естонія	в.д.	в.д.	14,3	13,1	9,4	13,1	16,2	19,4
Польща	8,8	8,9	9,4	9,2	9,2	9,2	10,7	8,9
Японія	2,2	3,3	3,9	3,7	3,8	4,1	4,2	4,7
Китай	13,7	14,4	12,8	14,0	15,5	12,8	10,3	в.д.

Джерело: складено авторами за даними [18].

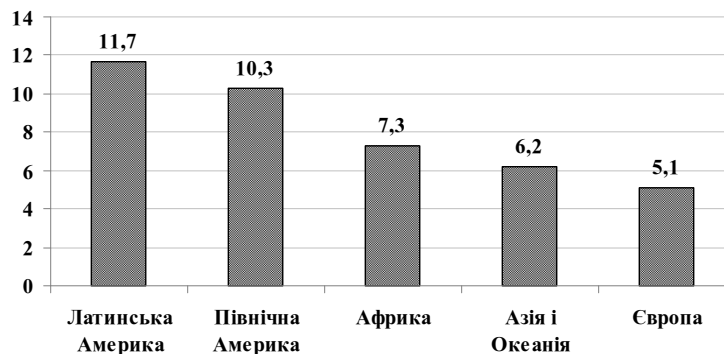

Рис. 2. Показник загальної початкової стадії підприємницької активності (ТЕА)

Джерело: складено авторами за даними [18].

ціонування ідеї, обґрунтування доцільності продукту чи послуги, здійснення "посівного" фінансування. На другому етапі створюється команда та забезпечуються середні інвестиції, тобто загалом робиться спроба виходу на ринок. Етап організаційного виокремлення ідеї у вигляді реального підприємства. Саме на цьому етапі припиняється підприємництво, оскільки створене підприємство переходить до випуску продукції.

Таким чином, основними характеристиками стартапів є: наявність креативної ідеї, підприємницька ініціатива, короткий термін реалізації ідеї, мінімальні обсяги інвестицій, продовження у формі нового підприємства.

Стартапи як елемент ринкової інфраструктури виконують все зростаючу роль. Великі фірми в середньому є більш продуктивними, ніж дрібніші, особливо у виробничому секторі, але деякі невеликі фірми часто перевершують більші компанії, використовуючи конкурентні переваги у високобрендних або високоінтелектуальних нішах, діяльності з інтелектуальної власності. Важливим чинником розвитку стартапів у сучасних умовах є швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізації економіки.

Питанням розвитку стартапів, виходячи із їх ролі у розвитку економіки у сучасних умовах, приділяється велика увага у всьому світі та здійснюється відповідний моніторинг. Основними показниками, які використовуються для дослідження процесів розвитку стартапів, є:

- кількість стартапів у розрізі регіонів світу, країн, з розрахунку на душу населення;
- інвестиції в стартапи у різних формах;
- частка населення, що охоплені підприємницькою

діяльністю та беруть участь у створенні безпосередньо стартапів.

Міжнародні організації використовують такі показники:

Рівень підприємницької активності працівників (Entrepreneurial employee activity (EEA)) — це частка населення у віці від 18 до 64 років, яка зараз бере активну участь і відіграє провідну роль у розробці ідеї або підготовці та здійсненні нової діяльності для свого роботодавця, наприклад, розробка або запуск нових товарів або послуг або створення нової бізнес-одиниці або дочірньої компанії [12, с. 3].

Показник загальної початкової стадії підприємницької активності (Total early-stage entrepreneurial activity (TEA)) економіки визначається як рівень поширеності осіб у працездатному віці, які беруть активну участь у стартапах бізнесу, або у фазі до народження фірми (починаючі підприємці), або фаза, що охоплює 42 місяці після народження фірми (власники керівників нових фірм). Іншими словами це відсоток населення 18—64 років, який є або зароджується підприємцем, або власником-менеджером нового бізнесу.

Показник може бути розбитий на дві частини: ТЕА на основі можливості (найпростіше пояснити, як підприємців, які могли б знайти роботу, але вирішили самостійно здійснювати підприємницьку діяльність) і ТЕА на основі необхідності (найпростіше пояснити, як підприємці, які не змогли знайти роботу і почали свій бізнес щоб вижити).

У США розраховують Індекс активності стартапів Кауфмана [19], який є інтегрованим та базується на розра-

Таблиця 2. Показники, що характеризують процеси розвитку стартапів у різних країнах 2017 р.

Країни	Кількість стартапів	ТЕА	Гарний вибір кар'єри	Підприємницькі наміри	Проблеми з фінансуванням
США	46377	13,6	63,1	14,5	5,2
Індія	6028	9,3	53,0	10,3	37,9
Великобританія	4871	8,4	55,6	7,3	8,4
Канада	2454	18,8	65,6	14,1	11,9
Індонезія	2012	7,8	70,0	28,1	39,5
Германія	1965	5,3	51,3	7,2	5,7
Франція	1383	3,9	59,1	17,6	16,6
Бразилія	1069	20,3	в.д.	15,3	17,8
Китай	545	9,9	66,4	15,3	31,2
Україна	238	в.д.	в.д.	в.д.	в.д.
Естонія	157	19,4	54,2	18,1	10,7
Латвія	70	14,2	57,5	17,3	9,3
Словачія	59	11,8	47,6	9,0	12,2

Джерело: складено авторами за даними [20].

хунку трьох складових: частки нових підприємців в економіці (розраховується як відсоток дорослих, що стають підприємцями в даний місяць), можливість участі нових підприємців (розрахована як відсоток нових підприємців, мотивованих "можливістю", а не "необхідністю"; щільність розміщення стартапів у регіонах (відношення кількості нових роботодавців з розрахунку на кількість господарюючих суб'єктів). Результати розрахунків дозволяють визначити активність стартапів у окремих штатах, містах.

Це далеко не повний перелік показників, які використовуються для стартапів. Всі показники можна розділити на дві групи: показники, що характеризують результати діяльності стартапів та показники, які відображають умови та мотиви для здійснення підприємницької діяльності.

Далі слід зупинитись на вивченні зарубіжного досвіду розвитку та визначити основні тенденції.

1. У процесах створення стартапів існують певні регіональні відмінності, незважаючи на те, що у світі відбувається загальне зростання їх кількості, а також покращення загальних умов для розвитку (табл. 1, рис. 2).

Хоча більшість найцінніших стартапів базуються в Сполучених Штатах або Китаї, Латинська Америка і Карібський басейн є в даний час найбільш активним світовим регіоном для стартапів. Приблизно третина населення Екватору бере участь у запуску бізнесу, порівняно з 13% у Сполучених Штатах. Ліван, В'єтнам і Естонія також мають високий рівень ранньої підприємницької діяльності. Регіон Латинської Америки та Карібського басейну мав найвищий рівень стартапів у всьому світі у 2017 році: близько 11,7 відсотка населення працездатного віку залучено до нових підприємницьких заходів. Навіть Північна Америка має нижчий показник. Досить показовим є найнижчий рівень підприємницької активності країн Європи, що дозволяє підкреслити потенційну проблему країн регіону щодо інноваційності та стійкості економічного розвитку. В Європі виключно постсоціалістичні країни демонструють піднесення підприємницької активності, а в розвинених країнах ЄС цей показник знаходиться на рівні від 4% — Франція до 8% у Великобританії. Причому слід зауважити, що саме Великобританія впродовж останніх років здійснює безпрецедентні кроки у активізації підприємницької ініціативи.

2. Результативність підприємницької діяльності за показником кількості успішних стартапів у різних краї-

нах суттєво відрізняється. Результатом відносного рівня підприємницької активності населення є загальна кількість стартапів, які створені в тих чи інших країнах (табл. 2).

Беззаперечним лідером у створенні успішних стартапів є США. Стартапи у цій країні мають гарні умови: інфраструктуру, інтерес з боку підприємств, значні фінансові можливості. Так, загальний обсяг венчурного капіталу, який було вкладено в стартап-компанії, на початковому та пізньому етапі (також відомий як інвестиційний ріст), у 2016 році становив 33 мільярди доларів США порівняно з 41 мільярдом доларів США у попередньому році.

Цікавими у розрізі результативності є співвідношення у окремих країнах порівняно низький рівень показника загальної початкової стадії підприємницької активності (ТЕА) та кількість успішних стартапів. Так, порівняно низький рівень активності дає в Індії, Індонезії досить значимі результати. В окремих країнах, наприклад, в Канаді, Бразилії, основою високою результативності населення є стимулювання високого рівня підприємницької активності населення.

Україна у 2018 році зайняла серед усіх країн 43 місце. Цей результат не можна вважати високим, оскільки та ж Польща має 379 успішних стартапи, Угорщина — 284, Румунія — 202. Статистичні дослідження щодо інших показників підприємницької діяльності системно в Україні не проводиться.

Ще одним важливим показником результативності функціонування стартапів є їх прибутковість. Однак лише 40 відсотків малих підприємств є прибутковими, 30 відсотків перерви і 30 відсотків постійно втрачають гроші [16]. Саме тому, для активізації підприємництва необхідними є умови, перш за все, фінансові.

3. Умови розвитку підприємницької діяльності у різних країнах суттєво відрізняються. Представлені показники (табл. 2) та виявлені тенденції свідчать про те, що досліджувані процеси є дуже складними, а тому міжнародні аналітичні агенції дуже уважно досліджують умови для розвитку підприємництва на ранніх етапах. Серед найважливіших умов: доступність підприємницького капіталу, урядова політика, підтримки та державні програми з розвитку підприємництва, освіта з підприємництва, можливості для трансферу технологій, доступ до міжнародних ринків та внутрішні регулятивні

Таблиця 3. Рейтинг галузей за показником ТЕА у розрізі регіонів, 2017 р.

Регіони	С/г	Гірнична	Пром-сть	Транспорт	Торгівля	ІСТ	Фінанси	Проф. послуги	Освіта, охорона здоров'я	Інші
Латинська Америка	2,6	3,7	9	3,4	55,7	2,8	1,1	4,1	12,2	5,4
Північна Америка	4,2	4,9	6,2	2,2	21,6	8,5	7,6	16,1	17,1	11,6
Африка	12,6	3,6	11,8	3	53,5	1	1,6	0,7	8,1	4,1
Азія і Океанія	3,4	4,2	7,2	2,1	52,5	3,3	3,1	4,4	13,8	6
Європа	7,1	6,6	8,3	2,8	27	5,5	3,9	11,6	17,6	9,6

Джерело: складено авторами за даними [13].

норми, наявна інфраструктура (ринкова, комерційна, транспортна, інша), культурні та соціальні умови тощо.

Наведемо показники, які характеризують умови для розвитку стартапів та представлені в таблиці 2:

Гарний вибір кар'єри — відсоток дорослого населення у віці від 18 до 64 років, які вважають, що підприємство є гарним вибором кар'єри.

Страх невдачі — відсоток населення у віці від 18 до 64 років, що сприймає хороші можливості для започаткування бізнесу, які вказують на те, що страх невдачі перешкоджає їм створювати бізнес

Підприємницькі наміри — відсоток населення у віці від 18 до 64 років (особи, задіяні на будь-якій стадії виключення підприємницької діяльності), які є прихованими підприємцями і які мають намір розпочати бізнес протягом трьох років.

Так, як свідчать дані таблиці 2, у переважній більшості країн відсоток населення, яке сприймає підприємство як гарний вибір перевищує 50%, а це означає, що кожний другий може за певних умов спробувати себе у цій сфері. Значно нижчим є показник підприємницьких намірів вже впродовж трьох років.

3. Питання фінансування є другим після ініціативності за значимістю в процесі реалізації стартапів. 82 відсотки підприємств, які зазнають невдачі, роблять це через проблеми з грошовими потоками. І хоча стартапи за визначенням не потребують значних фінансових ресурсів, саме їх відсутність може стати непереборною перешкодою. Переважна більшість стартап-фондів (82%) формується за рахунок самого підприємця, родини та друзів. 77 відсотків малих підприємств покладаються на особисті заощадження за свої початкові кошти [16].

4. Процес створення стартапів має певні вікові особливості підприємців. Так, 51 відсоток власників малого бізнесу — це люди віком 50—88 років, 33 відсотки — 35—49 років, а лише 16 відсотків — 35 років.

5. Існують суттєві відмінності між країнами та регіонами у галузевому розподілі стартапів (табл. 3).

Так, стартапи в сільському господарстві та промисловості найбільш активно створюють у країнах Африки, що пов'язано з низьким технологічним розвитком більшості з них та необхідністю вирішення проблем продовольчого забезпечення населення. Найбільшою є частка стартапів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій та професійних послуг у країнах Північної Америки та Європи. Стартапи в торгівлі більш активно (на рівні понад 50) створюються у країнах Латинської Америки, Африки та Азії. Такий важливий сектор економіки, як освіта та охорона здоров'я в усіх регіонах характеризується порівняно однаковою активністю про-

цесів створення стартапів, з переважанням у країнах Європи та Північної Америки.

Загалом на світовому ринку в умовах глобальної конкуренції перевагами володіє той, хто володіє ефективним механізмом інноваційної діяльності та має розвинену інфраструктуру створення та реалізації інновацій. Безумовно, коли інноваційна інфраструктура достатньо розвинена, вона збільшує темпи розвитку економіки країни і підвищує добробут її населення.

Більшість стартапів, що реалізуються в Україні, відносяться до сфери інформаційно-комп'ютерних технологій. Вони забезпечують найбільшу додану вартість та для їх масштабування необхідні мінімальні ресурси та виробничі потужності, і саме вони являються затребуваними в Україні. На жаль, більшість з них купують зарубіжні корпорації. В Україні практично відсутні корпорації, які можуть придбати готові до масштабування стартап-проекти.

Відсутність підтримки розвитку та реалізації стартап проектів з боку держави, на сьогоднішній день також відноситься до основних проблем. Для повного використання потенціалу стартапу як засобу розвитку економіки країни держава має розробити механізм управління стартап проектами.

Важливим чинником розвитку стартапів є попит з боку потужних інвесторів та промислових підприємств. Основними причинами відсутності попиту на стартапи в Україні [9] є: нестача фінансових ресурсів; недостатня інформація про існуючі проекти; висока ризикованість; відсутність ринкового потенціалу; відсутність підтримки з боку держави. Проблеми інвестиційного та інноваційного розвитку України системно досліджено в роботах [5; 6].

На сьогоднішній день Україна значно відстає в інноваційному розвитку та у підтримці діяльності інноваційних підприємств, зокрема стартапів. Пов'язано це із незадовільним станом інноваційної інфраструктури, відсутністю діючих механізмів підтримки інноваційного підприємництва. З урахуванням закордонного досвіду управління стартапами, Україні потрібно, окрім забезпечення фінансової підтримки інноваційних проектів та створення бізнес-інкубаторів, зайнятися розвитком інновацій і підприємництва.

Україні вже сьогодні конче потрібні "розумні інвестиції", "посівне" фінансування, які вже на ранніх стадіях наукових розробок забезпечать їх підтримку та сприятимуть динамічному розвитку, трансформації ідей (ініціатив) у реальні проекти, доведення їх до рівня інвестиційної привабливості та надання інвесторам. "Посівне" фінансування — це фінансування інноваційних

проектів на початковій стадії розвитку. Головною метою — є сприяння вченим, інженерно-технічним працівникам, студентам, які намагаються розробити новий товар, технологію, послугу. Позитивним результатом "посівного" фінансування повинен стати вихід створеного підприємства "стартапу" на ринок.

Однією із серйозних проблем інноваційного розвитку України — є відсутність обсягів та механізмів фінансування науки, перш за все, на початкових стадіях, що здатні здійснювати бізнес-ангели. Очікувати швидкого розвитку структур бізнес-ангелського фінансування не слід, оскільки у інвестора є безліч альтернатив здійснення інвестицій з мінімальним рівнем ризику та без довготривалого очікування результатів. У розвинених країнах процес формування навіть цілих мереж бізнес-ангелів відбувався поступово, з часом були запроваджені критерії відбору фірм, які можуть бути учасниками таких структур.

Оскільки підприємства "старт-апи" — це підприємства зі змішаною формою власності, в межах яких державно наукова організація може здійснити свій інтелектуальний внесок, а приватна — інвестиційний та управлінський. Готовою основою для створення "старт-апів" можна вважати наукові установи, вищі навчальні заклади, які мають значний багаж наукових ідей, але не можуть пробитись у середовище бізнесу у зв'язку з відсутністю досвіду у цій сфері та фінансування. В Україні розв'язання потребує не лише питання низького рівня результативності науки у вигляді патентів, а й проблема використання отриманих патентів в економічному обороті, оскільки процес патентування наукових розробок ще не означає їх комерційного використання. Створення "старт-апів" слід вважати дієвим механізмом залучення до інноваційного процесу вищих навчальних закладів, визначення пріоритетів державного фінансування фундаментальних та прикладних досліджень. Відсутність "старт-апів", функція яких повинна полягати у капіталізації інтелектуальної власності і є основною причиною розбалансованості ринку науково-технічної продукції. Забезпечити реалізацію даного механізму доцільно в межах венчурного підприємництва за рахунок венчурних фондів, які мають досвід роботи на ринку ризикованих розробок та певні фінансові можливості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Вирішення проблем сучасного етапу розвитку економіки України потребують активізації підприємницької діяльності, в тому числі і у формі стартапів.

Основними проблемами розвитку стартапів в Україні є: макроекономічна нестабільність, відсутність державних програм розвитку та підтримки, фрагментарність розвитку інноваційної інфраструктури, невиконання банківською системою основних функцій щодо кредитування, недотримання законодавства, а як результат висока ризикованість ведення бізнесу загалом, у тому числі у вигляді малих форм підприємницької діяльності.

Проведене дослідження процесів створення стартапів дозволяє стверджувати важливість їх створення на сучасному етапі розвитку національної економіки, адже в умовах обмеженого фінансування, однак наявності великої кількості освіченого, підприємницько-на-

лаштованого населення та створення реальних умов для розвитку підприємництва в Україні забезпечить суттєве зменшення еміграції та вихід на траєкторію стійкого розвитку.

Першочерговими цьому контексті, на нашу думку, повинні стати такі заходи:

- держава повинна сприяти налагодженню ланцюжка "освіта-бізнес-держава" та підвищити рівень та якість стартап-освіти;
- реалізувати програми стимулюючого характеру щодо розвитку малого бізнесу;
- удосконалити нормативно-законодавчу базу в частині врахування інтересів стартапів, зокрема, щодо спеціальних пільгових режимів;
- сприяти підвищенню активності участі українців-підприємців в міжнародних програмах;
- збільшити державні інвестиції у нові, перш за все, інфраструктурні проекти, які забезпечують розвиток підприємництва.

Література:

1. Бланк С. Стартап. Настольная книга основателя / Стив Бланк, Боб Дорф; пер. с англ. — М.: Альпина Паблишер, 2013. — 616 с.
2. Геєць В.М. Бар'єри на шляху розвитку промисловості на інноваційній основі та можливості їх подолання // Економіка України. — 2015. — № 1. — С. 14
3. Збанацький Д. Стартапи: юридичні та практичні аспекти [Електронний ресурс] / Д. Збанацький // Незалежний аудитор. — № 3 (14). — 2013.
4. Івашова Н.В. Start up проекти — інструмент реалізації інновацій / Н.В. Івашова // Економічні проблеми сталого розвитку: міжнар. наук.-практич. конф., 24—26 квітня 2013 р.: тези доповіді. — Суми, 2013. — Т. 4. — С. 115—116.
5. Касич А.О. Інноваційні активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення / А.О. Касич, К.О. Канунікова // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 22. — С. 21—24.
6. Касич А.О. Теоретичні і методичні основи аналізу внутрішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності / А.О. Касич // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 3 (117). — С. 243—250.
7. Лалу Ф. Компанії майбутнього / Фредерік Лалу; пер. з англ. Романа Ключко. — Х.: КСД, 2017. — 544 с.
8. Мрихіна О.Б. Перспективи стартап-компаній у контексті конкурентоспроможного розвитку українського ринку високих технологій / О.Б. Мрихіна, А.Р. Стояновський, Т.І. Міркунова // Актуальні проблеми економіки. — 2015. — № 9 (171). — С. 215—225.
9. Попко О.В. Сучасна парадигма стартапів у бізнесі / О.В. Попко, М.В. Мальчик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2014. — № 811: Логістика. — С. 275—279.
10. Тіль П. Від нуля до одиниці. Нотатки про стартапи, або як створити майбутнє / Пітер Тіль; пер. з англ. Р. Обухів. — К.: Наш формат, 2015. — 232 с.
11. Bosma N., Meijaard J., van Popta G. (2002). Learning in the business start-up process (Scientific Analysis of Entrepreneurship and SMEs) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/7074583.pdf>

12. Europe's Hidden Entrepreneurs Entrepreneurial Employee Activity and Competitiveness in Europe (2016). World Economic Forum [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Entrepreneurship_in_Europe.pdf

13. Global Entrepreneurship Monitor. Global Report 2017/2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.gemconsortium.org/report>

14. Hoang N. (2015). A Guide for startups Bachelor's Thesis [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101255/Hoang_NgaQuynh.pdf?sequence=1

15. Kasych A.O. Conceptual provisions of development of Ukrainian national innovation system / A.O. Kasych, M. Vochozka // Науковий вісник Полісся. — 2017. — № 2 (10), Ч. 2. — С. 16—23.

16. Mansfield M. (2018). STARTUP STATISTICS — The Numbers You Need to Know [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://smallbiztrends.com/2016/11/startup-statistics-small-business.html>

17. Salamzadeh A., Kesim H. (2015). Startup Companies: Life Cycle and Challenges The 4th International Conference on Employment, Education and Entrepreneurship (EEE), At Belgrade, Serbia [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/280007861_Startup_Companies_-_Life_Cycle_and_Challenges

18. TCdata360. The World Bank / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://tcdata360.worldbank.org/indicators/aps.ea.total?country=TUR&indicator=3116&countries=BRA&viz=line_chart&years=2001,2017&compareBy=region

19. The Kauffman Index of Startup Activity [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/microsites/kauffman_index/startup_activity_2016/kauffman_index_startup_activity_national_trends_2016.pdf

20. The Statistics Portal [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.statista.com/topics/4733/startups-worldwide/> <https://www.startupranking.com/countries>

References:

1. Blank, S. and Dorf, B. (2013), *Nastol'naia knyha osnovatel'ia* [The founder's desk book], Al'pyna Pablysher, Moscow, Russia.

2. Heiets', V.M. (2015), "Barriers to the development of industry on an innovative basis and the possibilities of overcoming them", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 1, p. 14.

3. Zbanats'kyj, D. (2013), "Startups: legal and practical aspects", *Nezalezhnyj audytor*, vol. 3(14).

4. Ivashova, N.V. (2013), "Startup projects are an innovation tool", *Ekonomichni problemy staloho rozvytku*, vol. 4, pp. 115—116.

5. Kasych, A.O. and Kanunikova, K.O. (2016), "Innovative activity of Ukrainian enterprises: dynamics, problems and solutions", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 21—24.

6. Kasych A.O. (2011), "Theoretical and methodological bases of analysis of internal sources of financing of investment activity", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 3(117), pp. 243—250.

7. Lalu, F. (2017), *Kompanii majbutn'oho* [Future companies], KSD, Kyiv, Ukraine.

8. Mrykhina, O.B. Stoianovs'kyj, A.R. and Mirkunova, T.I. (2015), "Prospects of startup companies in the context of the competitive development of the Ukrainian high technology market", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 9 (171), pp. 215—225.

9. Popko, O. V. and Mal'chuk, M. V. (2014), "Modern paradigm of startups in business", *Visnyk Natsional'noho universytetu, L'vivs'ka politekhnika*, vol. 811, pp. 275—279.

10. Til', P. (2015), *Vid nulia do odyntysi*. Notatky pro startapy, abo iak stvoryty majbutnie [From zero to one. Notes on startups, or how to create a future], Nash format, Kyiv, Ukraine.

11. Bosma, N. Meijaard, J. and van Popta, G. (2002), "Learning in the business start-up process (Scientific Analysis of Entrepreneurship and SMEs)", available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/7074583.pdf> (Accessed 10 Jan 2019).

12. World Economic Forum (2016), "Europe's Hidden Entrepreneurs Entrepreneurial Employee Activity and Competitiveness in Europe", available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Entrepreneurship_in_Europe.pdf (Accessed 12 Jan 2019).

13. Global Entrepreneurship Monitor (2019), "Global Report 2017/2018", available at: <https://www.gemconsortium.org/report> (Accessed 15 Jan 2019).

14. Hoang, N. (2015), "A Guide for startups Bachelor's Thesis", available at: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101255/Hoang_NgaQuynh.pdf?sequence=1 (Accessed 18 Jan 2019).

15. Kasych, A.O. and Vochozka, M. (2017), "Conceptual provisions of development of Ukrainian national innovation system", *Naukovyj visnyk Polissia*, vol. 2 (10), pp. 16—23.

16. Mansfield, M. (2018), "STARTUP STATISTICS - The Numbers You Need to Know", available at: <https://smallbiztrends.com/2016/11/startup-statistics-small-business.html> (Accessed 10 Jan 2019).

17. Salamzadeh, A. and Kesim, H. (2015), "Startup Companies: Life Cycle and Challenges The 4th International Conference on Employment", Education and Entrepreneurship (EEE), available at: https://www.researchgate.net/publication/280007861_Startup_Companies_Life_Cycle_and_Challenges (Accessed 18 Jan 2019).

18. The World Bank (2018), "TCdata360", available at: https://tcdata360.worldbank.org/indicators/aps.ea.total?country=TUR&indicator=3116&countries=BRA&viz=line_chart&years=2001,2017&compareBy=region (Accessed 12 Jan 2019).

19. Ewing Marion Kauffman Foundation (2016), "The Kauffman Index of Startup Activity", available at: https://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/microsites/kauffman_index/startup_activity_2016/kauffman_index_startup_activity_national_trends_2016.pdf (Accessed 06 Jan 2019).

20. The Statistics Portal (2019), available at: <https://www.statista.com/topics/4733/startups-worldwide/> <https://www.startupranking.com/countries> (Accessed 08 Jan 2019).

Стаття надійшла до редакції 18.01.2019 р.